

Svängknack - ett urgammalt svenskt hasardspel

Intresset att spela svängknack är i avtagande. År 2004, finns det aktivt spelande svängknackare endast på ett fåtal platser i landet. Det enda kända exemplet härrör från Östra Blekinge i trakterna kring Kättilsmåla.

Svängknacken har gamla anor och är känt från litteraturen. Inte minst Lubbe Nordström, som ju reste över hela Sverige har omnämnt att det spelades svängknack på flera håll i landet; Blekinge, Mälardalen, Norrlands kusttrakter (från Höga kusten upp till Kalixtrakten). Även Nobelpristagaren Eyvind Johnsson, med anor från såväl Norrbotten som Blekinge, var bekant med spelet. Den skånske författaren Fritjof Nilsson Piraten har i sin novellsamling "Historier från Färs" omnämnt spelet.

Svängknacken var småfolkets spel. Medelklass, överklass och intellektuella ägnade sig åt andra former av hasardspel med spelkort, t ex poker och 21 (den svenska termen för Black Jack). Hasardspel förekom och förekommer alltjämt i spel som whist, 31, priffe, canasta och vira. Även inom bridgen förekommer spel om pengar. På internationell nivå handlar det om stora pengar. (Det är t ex välkänt att skådespelaren Omar Sharif gjorde filmroller för att ha tid och råd att spela bridge).

Svängknack är lätt att lära, men tar en livstid att behärska. Författaren mötte svängknacken för första gången som ung realskoleelev 1957. Mötet ägde rum i Gamla Skolan i Kättilsmåla, efter en bridgekväll som dåvarande Bridgeklubben hade varje tisdag. Det var vanligt att några av bridgespelarna dröjde sig kvar efter det att bridgen avslutats och priser delats ut till de mest framgångsrika.

Då inleddes en ny kortspelsomgång. Denna gång handlade det emellertid om svängknack. En omgång svängknack pågick minst lika länge som en tävlingsomgång bridge, som pågick 3-4 tim inkl fikapaus. Eftersom flera av spelarna var lantbrukare med djur hemma som kräver tillsyn varje tidig morgon, kunde spelet inte fortgå längre än till ca kl 05. När bridgeklubben lades ner och många av dess medlemmar gick över till andra bridgeklubbar, försvann också svängknackstraditionen. Många av de yngre försvann också från orten för arbete eller studier på annan ort. Spelets mest entusiastiska utövare återsamlades emellertid då och då för en omgång svängknack. Det är också i denna krets av svängknacksentusiaster som de första internationella reglerna fått sin utformning nedskrivits. Dessa personer har också bildat "SSKF, Svenska SvängKnackFörbundet". Med hänsyn till det ytterst fåtal aktiva spelare som finns fungerar förbundet ännu mer som nätverk än som en egentlig förening. Stadgar eller styrelse har ännu inte bedömts erfordras.

De internationella reglerna ses över en gång årligen i anslutning till årskonferensen, därest någon aktiv spelare begär förtydligande eller regeltolkning. (Förfarandet har sin likhet med golfen, som också saknar internationellt organiserat förbund och där regeltolkningen, för tillämpning världen över, görs av golfspelets grundare : S:t Andrews Golfklubb i Skottland).

Internationella regler fastställdes vid Svenska SvängKnackFörbundets ordinarie årsstämma 2003. Vi årsstämman 2004 kommer en ordlista över facktermer att diskuteras och efter hand sammanställas i ett alfabetiskt register från A till Ö. Vid årsstämman 2004 kommer också "spelets psykologi" att diskuteras för att så småningom sammanställas.